

Από την Άμυνα στην Επίθεση(2)

του Δημήτρη Ρόκου

Αποπειραθήκαμε την προπερασμένη Παρασκευή να συστηματοποιήσουμε κάποιες αυτονόητες, πανθομολογούμενες και κοινότοπες διαπιστώσεις, που τεκμηριώνουν εν τούτοις με επάρκεια το επιχείρημα ότι όλες οι ζωντανές κοινωνικές δυνάμεις βρίσκονται σήμερα (κι από πολύ καιρό) σε άμυνα, κι ότι οι όποιες δράσεις ή αντιδράσεις τους προορίζονται αντικειμενικά ή καταλήγουν να "χρησιμοποιούνται" για να ισορροπούν το σε βαθύτατη κρίση Σύστημα Κοινωνικής Οργάνωσης, στο σημείο της καθεστωτικής του αδράνειας.

Ένα πρώτο, εύκολο, αλλά δυστυχώς ευχολογικού μόνο χαρακτήρα συμπέρασμα για τον καθένα που αρνείται να ενσωματωθεί στο κατεστημένο τέλμα της κοινωνικής απραξίας θα ήταν -και το αποτολήσαμε ως κατακλείδα- το να περάσουμε ως πολίτες, όπου κι αν ανήκουμε, σ' ότι κι αν πιστεύουμε απ' την άμυνα στην επίθεση σ' όλα τα επίπεδα.

Ας δούμε όμως αν και κάτω από ποιους όρους και ποιες προϋποθέσεις θα μπορούσαμε να συμφωνούμε πέρα απ' τις διαπιστώσεις και σε κοινές, συμβατές και μη αλληλοαναιρούμενες "συνθέσεις" και "δράσεις", ώστε οι ευχές να γίνει δυνατόν να μετασηματισθούν επιτέλους κάποτε, σε συγκεκριμένη, συγκροτημένη κι αποτελεσματική πολιτική πράξη.

Πρώτα-πρώτα πιστεύω ότι είναι απαραίτητο να προσπαθήσουμε να χαρτογραφήσουμε, ν' αναλύσουμε και να "αποδώσουμε" με ακρίβεια τα χαρακτηριστικά της σημερινής κοινωνικής πραγματικότητας.

1. Το 1989 δεν είναι 1974.

Το συλλογικό, το συμμετοχικό, το κοινωνικό, ο παλμός κι η συγκίνηση της κοινής δράσης, τα γεμάτα στάδια και τα αμφιθέατρα της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου εκχωρούν, αν δεν εκχώρησαν πια ολοσχερώς την πρωτοκαθεδρία στο ατομικό, το ατομιστικά ωφέλιμο, το ιδιωτικό, το ανταγωνιστικό.

2. Η διάψευση κι η χρεοκοπία των οραμάτων και των αξιών όπως αυτά στρεβλώθηκαν, ευτελίστηκαν και καταναλώθηκαν τα χρόνια αυτά, περιόρισαν και περιορίζουν καταλυτικά τις διαθέσιμότητες σ' ολόκληρο το φάσμα της

πολιτικής και κοινωνικής δράσης. Η θεωρία αποστρέφει πια το πρόσωπό της απ' την πράξη, (που την καπηλεύθηκε κι εξακολουθεί να την καπηλεύεται), καθορίζοντας έτσι συνθήκες κενού παραγωγής κι αναπαραγωγής της.

3. Ο διάλογος, στις σπάνιες φορές που επιχειρείται πλέον, είναι όλο και πιο ασύμβατος κι αδιέξοδος.

Οι πάντες βάζουν θεμιτούς κι αθέμιτους όρους στους πάντες για να διαλεχθούν μαζί τους, λες και θέλουν, αν δεν μπορούν να τον αποφύγουν εκ προοιμίου, τουλάχιστον να τον αναιρέσουν ή να τον κάνουν αναποτελεσματικό στην πορεία.

4. Η ιστορία, χωρίς να μπορεί να επαναληφθεί, δεν διδάσκει κανένα. Τα παθήματα γίνονται μαθήματα.

Η κατεστημένη εξουσία, παρά το γεγονός ότι εξορκίζεται ως πανίσχυρη δύναμη παγίδευσης, ενσωμάτωσης κι αλλοτρίωσης της κοινωνικής δυναμικής, εξακολουθεί ν' αποτελεί, ακόμη και για τις πιο ασήμαντες αριθμητικά και ποιοτικά πολιτικές ομάδες, στρατηγικό και τακτικό στόχο στο "όλο" ή σε "μέρος" της, ανάλογα πάντα με τη συγκυρία, την κοινωνική αναφορά και τον βαθμό σοβαρότητας και "πλεονεξίας" τους.

5. Οι πολιτικές εκλογές εξακολουθούν να σηματοδοτούν και να επιτείνουν κινητικότητες και τάσεις συσπειρώσεων και αντισυσπειρώσεων σ' όλους τους πολιτικούς και κοινωνικούς χώρους, που η λογική τους υπό κανονικές συνθήκες θα μπορούσε ακόμη και ν' αναιρέσει το κυρίαρχο στοιχείο της φιλοσοφικής και κοσμοθεωρητικής τους αναφοράς, με άλλα λόγια την ίδια την αξιοπιστία και την δικαιολόγηση της ιδιαιτερότητας και της αυτονομίας της καταγραφής τους στον πολιτικό και κοινωνικό χάρτη.

Με αντίστοιχη λογική οι πολιτικές εκλογές στα μεγάλα κόμματα εξακολουθούν ν' αξιοποιούνται απ' τις ηγετικές ομάδες και τους ηγεμόνες τους για να "μπετονάρουν" τις γραμμές τους, ισοπεδώνοντας τις ηθικές, πολιτικές και κοινωνικές αντιστάσεις των μελών τους, ποδοσφαιροποιώντας τις μυθοποιημένες διχαστικές αντιπαραθέσεις τους και τάζοντας στους οπαδούς τους, είτε τη συνέχεια της νομής της εξουσίας και των συμπαρομαρτούντων ωφελειών της, ή την επανάλωση της (για τα κόμματα που για κάποια περίοδο την στερήθηκαν).

6. Σε ατομικό τώρα επίπεδο, η απογοήτευση των ευαίσθητων, των άξιων και των υπεύθυνων πολιτών, ανατροφοδοτούμενη απ' τις αλήθειες αλλά και τις υπερβολές πολιτών, της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, ενισχύει αντικειμενικά πολυσήμαντες τάσεις παραίτησης κι αναχωρητισμού σ' ολόκληρο το κοινωνικό σώμα. Και δεν

εννοώ βέβαια μόνο την απογοήτευση των από πολύ καιρό ή πρόσφατα ανένταχτων πολιτών, αλλά και όσων ουσιαστικά όντας ακόμη μέλη κι επιρροές συγκεκριμένων πολιτικών και κοινωνικών χώρων, αρνούνται στην πράξη να συμμετάσχουν σ' οποιαδήποτε πολιτική διαδικασία.

Η άρνησή τους αυτή οξύνεται μέρα με τη μέρα περισσότερο και φθάνει να προσλαμβάνει πολλές φορές χαρακτηριστικά αυτοπεριχαράκωσης και κοινωνικού αυτοπεριορισμού που εγγίζουν μακροπρόθεσμα τα όρια ενός γενικευμένου και τελικά στείρου αρνητισμού.

Έτσι, μια κάτω από άλλες συνθήκες λογική επιφύλαξη σε μια ενδιαφέρουσα από πρώτη άποψη πολιτική πρόταση, που θα μπορούσε να συντελέσει ακόμη και στην ολική απόρριψή της με κάποιο πολιτικό, φιλοσοφικό κι ιδεολογικό σκεπτικό, είτε μετατρέπεται "επί το ακούσματι" σε μια παγερή, μίζερη και συνολική αγνόηση, ή αυτοματικά κι ατεκμηρίωτα θεωρείται ως "μηδέποτε διατυπωθείσα".

Είναι αυτονόητο ότι η συνοπτική ανάλυσή μου επιχειρεί να ψηλαφίσει τα αίτια του αρνητισμού των πολιτών και να συμβάλει, έστω και μερικά, στη συζήτηση και την πρακτική δουλειά για την αναίρεσή τους, κι όχι βέβαια για να τους χρεώσει με τις ευθύνες των κατεστημένων πολιτικών μηχανισμών, στάσεων και συμπεριφορών, που παραμένουν πάντα ακέραιες κι εγκληματικές, στους φυσικούς και γνωστούς σε όλους μας αποδέκτες τους.

Γιατί ακόμα κι ο στείρος αρνητισμός είναι υγιέστερη αντίδραση και κοινωνικά πιο ελπιδοφόρος, τόσο απ' τον βιοματικό εθισμό στο τέλμα, όσο κι απ' τον ρεαλιστικό συμβιβασμό μας με τα τεκταινόμενα στη δημόσια ζωή αλλά και στον οικειότερο πολιτικό και κοινωνικό μας χώρο, που ενώ, ηθικά κι ιδεολογικά τα καταδικάζουμε κατηγορηματικά κατά μόνας, (ή διαρρέοντας την χωρίς κόστος διαφωνία μας στα μέσα μαζικής επικοινωνίας), στην πράξη τα ανεχόμαστε και τα επικυρώνουμε χάριν της "ενότητας", της αναξιόπιστης κι ανάπηρης εξουσίας μας ή των υποθηκών που εγγράφουν οι ιδιαίτερες προσδοκίες και φιλοδοξίες μας.

7. Για το ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ τώρα, ο υπογραφόμενος δεν έχει λύσεις μαγικές να προτείνει. Πιστεύει ακόμα, ότι τέτοιες δεν υπήρξαν ποτέ, κι ούτε μπορούν να υπάρξουν στο μέλλον, από οποιονδήποτε ατομικό ή συλλογικό προφήτη ερήμην της συνείδησης, της βούλησης και της πράξης των πολιτών. Θέλει όμως χωρίς αρνητισμό να διαλεχθεί, στον ελεύθερο απ' τη δουλειά του στο Πανεπιστήμιο χρόνο, με άλλους πολίτες, με ομάδες αλλά και με κόμματα, που αντιστοιχούν βέβαια σε συγκεκριμένες επαρκείς κοινωνικές δυνάμεις, που δεν απορρίπτουν εκ

προοιμίου τη λογική των απόψεων του και που βέβαια δεν τους νοιάζει ότι εκφράζει μόνο τον εαυτό του και μάλιστα βαθύτατα προβληματισμένο.

Ως πλεονέκτημα ενός τέτοιου διαλόγου θα μπορούσε να θεωρηθεί από την οποιαδήποτε άλλη πλευρά (εκτός αν αυτή συμμερίζεται παρόμοιες απόψεις), ότι ο υπογραφόμενος δεν έχει σε υπόληψη και συνεπώς δεν διεκδικεί κανένα τμήμα, οποιουδήποτε τύπου, μορφής και μεγέθους κατεστημένης "εξουσίας" και δη εξουσίας αντιπροσώπευσης.

Εκτιμά δε απεριόριστα τις διαδικασίες της άμεσης συμμετοχής και της αυτοδιαχείρισης, με σταθερή εναλλαγή και ανακλητότητα αντικειμενικά ισότιμων ενεργών πολιτών.

Ως μειονέκτημα όμως θα μπορούσαν ενδεχόμενα να θεωρηθούν από την άλλη πλευρά του διαλόγου ότι ο υπογραφόμενος:

(α) έχει για κάθε ζήτημα που νομιμοποιείται ως πολίτης άποψη και θέλει να την παλέψει με επιχειρήματα αντί πάσης θυσίας, όντας όμως ταυτόχρονα, ανοιχτός και πρόθυμος πάντα να πεισθεί απ' τα πιο δυνατά επιχειρήματα και την τεκμηρίωση της κάθε άλλης άποψης,

(β) εξακολουθεί σε πείσμα των συνθηκών αλλά και των εξελίξεων να παραμένει προσκολλημένος στο όνειρο και τις αξίες μιας κοινωνίας ελευθερίας, δημοκρατίας, δημιουργικής συμμετοχικής δουλειάς κι αλληλεγγύης και δεν γοητεύεται καθόλου απ' τον ανηλεή ανταγωνισμό που επέρχεται και που βαφτίζεται εκσυγχρονισμός για να παγιδεύσει και τελικά να ενσωματώσει τις δυνάμεις της προόδου, αλλά ούτε κι από τα ξερά και χωρίς οποιοδήποτε αντικειμενικό περιεχόμενο χρονολογικά ορόσημα του 1992 και του 2000,

(γ) δεν συμβιβάστηκε ποτέ και δεν θέλει για κανένα λόγο και καμιά σκοπιμότητα να συμβιβαστεί με την ανάληψη του οποιοδήποτε "υποσχόμενου", αλλά διακοσμητικού στην πράξη ρόλου, σ' οποιαδήποτε κοινωνική και πολιτική διαδικασία,

(δ) πιστεύει σταθερά, ότι η μόνη δύναμη βαθείας, διαρθρωτικής και μη αντιστρεπτής ή ανατρέψιμης κοινωνικής αλλαγής, είναι μόνο η θέληση κι η συνειδητή απόφαση και πράξη της συντριπτικής πλειοψηφίας των ολόπλευρα κι αξιόπιστα ενημερωμένων και πληροφορημένων πολιτών, που δεν εκχωρούν πια τις ευθύνες τους σε κανένα ατομικό ή συλλογικό προφήτη και σωτήρα.

Αν υπάρχουν κι άλλοι "δυνάμει" διάλογοι με παρόμοια "πλεονεκτήματα" και "μειονεκτήματα" ας δώσουν σήμα.

Κι αν υπάρχει πραγματικά ανανεωτική αντίληψη, στην σίγουρα ανήσυχη, κι όλο πιο ανοιχτόμυαλη, προβληματισμένη κι επιθετική αριστερά, ας συμβάλει με φαντασία - (και μακριά απ' τα χρεοκοπημένα κι ευχολογικά, γενικά κι αόριστα "καλέσματα")- στη δημιουργία των προϋποθέσεων για ν' ανθίσει ένας μακρύς, ειλικρινής κι εφ' όλης της ύλης διάλογος μ' όλες τις ζωντανές δυνάμεις του τόπου.

Διάλογος όμως που δεν θα βλέπει μόνο ως τον στενό ορίζοντα της 18ης Ιουνίου 1989, που δεν θα θυμίζει σε κανένα προεκλογικό παζάρι και που θα καταξιώνεται βήμα προς βήμα με τη συνεπή, υπεύθυνη, αξιόπιστη και δημιουργική πολιτική και κοινωνική πράξη, της τότε "δυνάμει" μεγάλης αριστεράς.

Υ.Γ. Παρά το γεγονός ότι δεν καταλέγω τον εαυτό μου στις προσωπικότητες και δεν συμμερίζομαι απόψεις που αθέλητα μπορούν να παρανοηθούν ως ελιτίστικες, συνεκτίμησα στο κείμενο αυτό και το προηγούμενό του, την αγωνία και την ευαισθησία που έκφρασε με σειρά άρθρων του στην Πρώτη, ο αρεοπαγίτης κ. Α.Τζένος.

2.1.1989

Δ.Ρ.